

10. Кріцак І. В. Принцип соборності як запорука прогресивного розвитку української держави: православно-богословське осмислення та політико-правова практика. Тези виступів учасників Міжкафедрального круглого столу до Дня Соборності України (Харків, 20 січня 2017 р.) МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Х.: ХНУВС, 2017. С. 66–67.

**УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИЦЬКИМИ ПРОЦЕСАМИ
В УКРАЇНІ В УМОВАХ COVID-19:
ДУХОВНО-ЦІННІСНА ПАРАДИГМА ПРОБЛЕМИ**

Голубош Г. В.

студентка 3 курсу

Рівненського фахового коледжу

Національного університету біоресурсів

і природокористування України

м. Рівне, Україна

Кріцак І. В.

кандидат юридичних наук, підполковник поліції,

помічник начальника

Головного управління Національної поліції в Івано-Франківській області

м. Івано-Франківськ, Україна

Найбільшою цінністю і благом людини є здоров'я. Перед ним усі інші привілеї втрачають сенс. Для віруючих людей таку значущість має Душа. Державні управлінці в умовах сучасних глобальних викликів, коли людство зіштовхнулося з досі незвіданою хворобою – Covid-19, виявилися безпорадними. У перші дні навіть захисна маска стала дефіцитом, не говорячи вже про обладнання штучного дихання, якого не вистачає вдосталь і зараз. Світові лідери наголошують, що це лише початок випробувань, які чекають людство у найближчому майбутньому. Слід готуватись до нових викликів, адже запаси ресурсів на планеті, зокрема прісної води, раптово вичерпуються. В умовах такого стану топтемою ХХІ століття став «Золотий мільярд» – скорочення населення на планеті. Збуваються пророцтва, коли основною потребою стане вода і їжа. Сьогодні в безодню провалюється велика кількість прісноводних озер з усім живим, у селах масовими темпами міліють криниці, висихають річки. Кожних 5 хвилин у світі

помирає людина від голоду, тоді як високорозвинені держави шикують від достатку, а харчові продукти масово викидаються на сміттєзвалища.

Такі процеси пов'язані з бездумною діяльністю людини щодо викачування із надр запасів нафти і газу, особливо сланцевого. Там, де розпочали його видобування, люди покидають ці території. Вони стали мертвими: замість води на поверхню виходить суміш, що може загоратись, і основний питтєвий продукт взагалі стає непридатним для споживання. Так, британсько-нідерландська нафтогазова компанія «Shell», яка вийшла на український ринок в 2007 році та налічує 132 станції у 18-ти регіонах України, де працює понад 1500 осіб. У такий спосіб розпочалась активна діяльність щодо видобутку сланцевого газу на наших землях, і вже є реальні приклади сказаного, не говорячи про світові масштаби такого видобування. Посадовці мають стояти на сторожі багатьох незворотних процесів, треба відстоювати національні інтереси, щоб зберегти життєдіяльність на Планеті, належним чином організувати управлінську роботу, адже від професійної майстерності управлінця залежить доля конкретної людини. Слід спростувати тезу радянських лідерів: «смерть однієї людини – це трагедія, а смерть багатьох – статистика».

Практика управлінських процесів боротьби з COVID-19 в Україні не є досконалою та зумовлена наступними чинниками:

– в умовах викликів, що є першочерговими, слід виконувати пріоритетні завдання. Заробітна плата лікаря-хірурга становить 4 тис. грн, це при тому, що 10 років потрібно навчатися і постійно жити в умовах стресу та інфекційних захворювань. У багатьох населених пунктах немає робочих місць. Бабуся, отримуючи пенсію 1500 грн, має сплатити понад 2 тис. грн за комунальні послуги, не говорячи про лікування. В той же час судді, прокурори, чиновники нафтовидобувної сфери отримують захмарні премії та заробітні плати. Коронавірусну допомогу змогли одержати медпрацівники, які безпосередньо працюють в інфекційній лікарні, а інший медперсонал, хоча б той, який знаходиться в безпосередній дислокаційній близькості, не отримує жодних надбавок. Медики змушені звільнитись чи шукати інші місця праці, і така ситуація не є нормальною;

– рекомендації ВООЗ виявилися неспроможними у боротьбі з хворобою. Про це заявили колишній президент США Д. Трамп і багато інших світових лідерів. Слід розвивати національну медицину, питання медреформи повинно стати пріоритетним. Управляти цією сферою має харизматична особистість, лідер обізнаний у своїй галузі. Таким є Ілля Ємець, професіонал, який виявився неспроможним здійснювати державне управління у сфері охорони здоров'я, адже бракувало одностумців, об'єднаних командним духом;

– наступним кроком стала передбачувана масштабна вакцинація від коронавірусу. Для того, щоб винайти вакцину, слід пересвідчитися, що вона безпечна для майбутніх поколінь. Це справа не одного року, про це, власне, зауважують фахівці. А що робити з «неугодними», які відмовляються від вакцини з особистих чи релігійних переконань? Наприклад, сьогодні віруючі не можуть отримати закордонний паспорт без біометрії і чипу, який суперечить їхній світоглядній позиції. Проблемою є отримання паспорта старого зразка, без вживлення відповідних чиптехнологій. Працівник не має можливості одержати заробітну плату без картки у касі, інакше йому загрожує звільнення. Де ж право кожного громадянина отримувати зароблені кошти готівкою? Такі процеси, можливості і свободи слід передбачити у національному законодавстві;

– аналіз поточної ситуації з поширення Ковід-19 свідчить про численні способи боротьби з пандемією. Однак для нас найбільш прийнятною є практика такої боротьби у Білорусі, яка спрямована на локальне присікання хвороби. В Україні ж практикувалося введення загальнодержавних локдаунів, що призводить до того, що люди наодинці залишаються з проблемою виживання. Живності як такої у селах немає. Розпочались масові урбаністичні процеси переїзду у великі міста, нікому працювати на землі, яка належного плоду не дає, адже багато родючих чорноземів України перетворились в пустелю. Вони узурповані іноземними інвесторами і працюють на виснаження: засіваються сільськогосподарські культури, які витягують з ґрунтів усю поживу, не говорячи про нітрати та пестициди, що теж застосовуються багатьма агрохолдингами. На вказаних територіях планомірного розвитку землі та процесів, пов'язаних з її родючістю, немає. Основне завдання інвестора – масове викачування грошей. Проблема землі гостро постала впродовж останніх років, що викликало шквал критики та непорозуміння у суспільстві;

– фраза про те, що «прибиральниця може управляти державою», вкотре спростована. Управлінський апарат повинен докладати неабиякі зусилля для підвищення освіченості молоді. За останніми даними, Китай виходить на передові рубежі за кількістю наукових статей. Державно-управлінські механізми мають включати й осмислення багатьох духовних процесів, що відбуваються навколо нас. Для того, щоб розбиратись у них, слід добре знати глибинні історичні корені свого народу. Управлінці повинні володіти словом немов зброєю, у ньому віддзеркалюється багато смислових відтінків, історична міць держави, генофонд нації, тому так важливо усвідомлювати багатогранність української мови та внутрішньодуховну силу слів, яку вона несе в собі. Слід пам'ятати, що українська мова сформувалася на основі церковно-слов'янської – святої мови, на якій не має жодного

сквернослов'я. У колишньому університеті Святого Володимира, а сьогодні Київському національному університеті ім. Т. Г. Шевченка найбільш популярним був богословський факультет. Сьогодні таких факультетів одиниці і вони не розвиваються на належному рівні. Більшість учених до революції 1917 року та й радянських часів були глибоко віруючими людьми. Їм вдавалось писати унікальні наукові праці, які не втрачають своєї актуальності;

– пандемія для людства не є новим викликом. У світі впродовж віків пережито не одні епідемічні процеси та існували різноманітні практики боротьби з ними. Хотілося б зупинитись на духовній стороні питання. У найскрутніші часи, впродовж двохтисячолітнього існування Церкви Христової, віруючі прибігали у храми Божі, безперестанно били у дзвони, цілющі властивості яких доведені наукою, причащались Христових Тайн. Чому споконвіків ніхто не заразився різними хворобами від «лжици», якою причащаються православні християни? Благодать має настільки велику Силу, що Божественна енергія опалює усе нечисте. Це ж можна сказати й про ікони. Доречно навести яскравий приклад про отця Миколая, який служить у Чорнобильському храмі. Коли іноземні спеціалісти вирішили виміряти рівень радіації на території храму, то вся вона була «у нормі», а біля ікон – ідеально чисте середовище. В той же час за територією храму пристрій знаходився на максимальній точці відліку. Про ці та багато інших фактів Чорнобиля описує у своїй книзі білоруський вчений, доктор фізико-математичних наук Віктор Вейник під назвою «Чому я вірю в Бога» і дає їх наукове пояснення. Ще більш детально у радянські часи їх виклав Фатей Шипунов, який винайшов пристрій для вимірювання духовної енергії. Як виявилось, під час звершення Божественної Літургії, «Херувимської» та «Святої Святих», стрілки пристрою знаходились на максимальних позначках, і вчений доказав, що цей процес у православному храмі рівнозначний вибуху атомної бомби, який має не руйнівну, а навпаки – об'єднувальну дію, коли на макро– і мікрорівні змінюється структура атома та його частин. Академік довів, що вказана енергія поширюється на понад 70 км, тоді як в інших храмах пристрої взагалі не реагували на енергію, яка присутня в них. Це говорить про істинність православ'я як Церкви Христової. І один, і інший вчений загинули трагічно. Таких прикладів, які не пояснюються наукою, багато. Коли у 1976 році до отця Паїсія Святогорця приїхали два фізики, то він запитав: «Що вивчаєте?» На це вони відповіли: «Фізику». Відповідь була такою: «Ну, тоді ви повинні знати і фізику метафізики. Чи відомий вам закон духовного розпаду розщеплення атома? Коли ми пізнаємо самих себе, тобто коли досягаємо самопізнання, то відбувається розщеплення атома особистості. Якщо не зможемо змиритися з розпадом нашої особистості, то і не вивільниться та духовна енергія, яка потрібна

нам для подолання сили тяжіння нашої сутності. Лише так вдається накреслити свою духовну траєкторію». Старець Паїсій говорив про духовні поняття на мові фізиків. Це ж можна сказати про потужну духовну енергетику Києво-Печерської лаври та понад 120 нетлінних мощей знаних угодників Божих, що почивають у ній. Як пояснити процеси їхніх мироточивих глав? Подібне ж відбувалось з Нілом Мироточивим Афонським, а мощі святителя Миколая до цих пір «істочають благодатне миро». Як температура тіла святителя Спиридона Тримифунтського понад 1700 років становить 36,6 градусів? Можна наводити багато інших яскравих прикладів, які утверджують віру. Наука перед цими питаннями безсила. 70 років атеїстичних гонінь у радянську добу та 30 років ідеологічного плюралізму у наш час дали свої результати, однак це не применшує значення Церкви Христової у сучасному світі. Наголошуємо: не Церков, їх не може бути багато, а Церква, яка, за словами Христа, єдина і неподільна, завдяки присутності Благодаті Божої, що передається від апостольських часів законно рукопокладеним архієреям та, відповідно, священству і церковному кліру. Немає Божественної енергії константинопольської, московської чи української. Великою помилкою державної влади є те, що вона обурилась проти Церкви Христової, боротись з якою немає сенсу. Христос говорив: «Збудую Церкву мою і ворота пекла не подолають її», вона устоїть до останніх часів, до кінця світу. У найскрутніші часи епідемії люди, навпаки, мали б прибігати до храмів;

– недалекоглядність політикуму, нездатність стратегічно мислити і тактично діяти, невміння бачити кінцеві цілі призводить до згубних результатів. Існує думка, що справжній політик повинен передбачати своє управління на 100 років вперед, а архієрей Церкви у прийнятті рішень – передвіщати їх у Вічність. Політик, який погруз у пороках, не здатний до чистоти мислення та далекоглядності. Потрібно постійно працювати над своїм внутрішнім світом, боротись із лихими помислами, не говорячи вже про покаєння у гріхах. Якщо Церква Христова готує громадян для здобуття Царства Небесного, то відповідно, вони будуть достойними громадянами держави земної. Тут важливо замислитись над питанням, чи всяка влада від Бога. На слов'янській мові детальний переклад звучить так: «Нєсть власть, аще не от Бога». Коли Понтій Пилат сказав Ісусу Христу, що у мене є влада помилувати тебе чи покарати, то Христос відповів: «Не мав би ти надо мною жодної влади, якби тобі не було дано звище». Отож влада дається людям за гріхи народу. В найскрутніші часи, коли людство перебувало у «страстях і похотях», прикладом чого є Содом і Гоморра, Господь допускав лихоліття на народи для того, щоб знищити їх. Існує поняття «Бич Божий», тобто грозний правитель, здатний взяти на себе управління державою у скрутний час і викоринити нагромаджене зло.

Такі постаті впродовж старозавітної та новітньої християнської історії були, є і будуть. Досягнувши великого ступеня досконалості, «духоносні» старці могли одночасно перебувати у найрізноманітніших місцях, як, наприклад, Василій Блаженний. Коли Іоанн Грозний налив йому чарку вина, він вилив її за вікно. Тоді він налив другу, на що Василій вчинив так само. І коли третій раз налив, запитав: «Що, царя не почитаєш?» На це Юродивий відповів: «Царя почитаю, але в Новгороді пожег, ось і гашу його». Власне, такий дух прозорливості здобувається невтомною працею над собою, молитвами багатьох людей за нас, що є найбільшою перемогою у земному світі. За словами Серафима Саровського, коли ми «стяжатимемо Дух мирний, тоді тисячі спасуться навколо нас»;

– Церква Христова є джерелом живильної сили, енергії та натхнення, творчого потенціалу, життєрадісності. Втомлена життєвими клопотами людина, пропрацювавши шість днів, йде до храму, щоб напитись з джерела цілющої води і насититись Божественними соками «древа» Церкви Христової. Без такого «перезавантаження» немає ефективного державного управління, прогресивного руху вперед. Видатний вчений Іоанн Павлов все життя допомагав по храму, в одному із фільмів про нього говориться: «Авторитет ученого був настільки великим, що навіть церкву, в яку він ходив усе своє життя, закрили тільки після його смерті». Відомий хірург Володимир Філатов на запитання, як ваші наукові успіхи, відповів: «Та які можуть бути наукові успіхи, коли я сьогодні у храмі не був». До речі, вчений перед кожною важливою операцією причащався Христових Тайн. Іоанн Кронштадський свого часу сказав, що коли зібрати коштовності усього світу і покласти на одну чашу терезів, а на іншу – Божественну літургію, то чаша Божественної літургії переважить. Праведник з молодих літ до глибокої старості щоденно звершував Богослужіння, досягнув високого ступеня духовної досконалості.

Отож, підбиваючи підсумки, слід наголосити, що духовна складова в управлінських процесах чиновників має виняткове значення, адже душа людини – найвища цінність. Коли ж говоримо про державне управління, йдеться про долі мільйонів громадян. Для 90-х років популярною була реклама – «Нас 52 мільйони», сьогодні від сили 35 млн, за попередніми підрахунками. Тут особлива відповідальність лежить на державних чиновниках та пастирях, адже кому багато дано, з того багато і спитається. Кожен повинен відчувати свою відповідальність перед Богом та людьми, виконувати життєву місію добродієсно. Ще раз переконуємось, що управляти державою мають високоосвічені особистості. Як показує практика, віковий критерій теж особливо важливий. В Японії, для прикладу, міністром зв'язку не може бути громадянин, який не працював листоношею. Потрібно пройти усі шаблі

професійного зростання для того, щоб займати високі пости державного управління.

Подібно як існує доля людини, коли за гріхи роду доводиться розплачуватись нащадкам, так само є і доля держави. Великі імперії – Римська, Візантійська – відійшли в історію. На наші землі прийшло монголо-татарське іго, яке спустошувало все на своєму шляху, а також Річ Посполита з її намаганням ополячити та окатоличити український народ. Тобто за дії державних мужів доводиться відповідати нащадкам. Але гнів Божий та народна обуреність не безмірні, люди добре оцінюють сутність нинішніх соціально-політичних процесів і здатні на народне ополчення. Трактування і розуміння націоналізму нинішнім політикомом та науковою спільнотою в аспекті ворожого протистояння всьому не українському є згубним. За словами Івана Франка, нам треба навчитися бути українцями не галицькими, не буковинськими, а українцями без офіційних кордонів. Наша держава багатогранна, у ній проживає понад 130 національностей. Подібно, як ваза з багатьма квітами: тим вона красивіша і різнобарвніша, чим їх більше. Народності, які проживають в Україні, повинні жити у мирі та злагоді, що багато залежить владних структур. З цією метою має вибудовуватись чітка і послідовна стратегія дій з усвідомленням відповідальності перед нащадками. Держава – це цілісний організм, саме тому перші лікарі, вчителі, державно-політичні діячі світового рівня були вченими-енциклопедистами. Без розуміння духовних процесів не можливо усвідомити істинну сутність і значення державного управління. Митрополит Іларіон у славнозвісній праці «Закон і Благодать» розрізняв Букву і Дух Закону. Дух має настільки велику силу, що здатен розчулити найбільш закам'янілі серця. Нам не вистачає справжніх державців, подібних Георгію Кирпі, які б поєднували у собі найкращі риси управлінця як високодуховної особистості.